

Juan Carlos Serrato är nöjd med säsongens risskörd och har börjat så inför nästa. Genom ALBA, det latin-amerikanska energi- och handelssamarbetet som Venezuela tog initiativ till 2004, har Serratos kooperativ fått en traktor.

IMF-lån blev bakslag för småbönder

År 1991 skrev Nicaragua på sitt första av hittills fem avtal med Internationella valutafonden (IMF). I dag, 18 år senare, lever majoriteten av befolkningen i fattigdom, enligt FN:s utvecklingsorgan UNDP.

TEXT & FOTO: ERIKA BRENNER

NÄR NICARAGUA INGICK sitt första avtal med IMF var landet våldsamt drabbat av många års inbördeskrig som hade slagit sönder ekonomin. Landet hade ett stort behov av vägar, bostäder och att ge nicaraguanerna en välförtjänt puff, ekonomiskt och socialt.

Men i stället för att bidra till detta, gjorde IMF det motsatta. Fonden införde sina standardpaket, så kallade strukturanpassningsprogram, som skulle minska de redan minimala offentliga utgifterna. Alla resurser skulle gå till att betala av på den enorma utlandsskulden. Utgifter till utbildning, sjukvård, dricksvatten, bostäder och vägar hölls nere på minsta möjliga nivå. 1992 gick en tredjedel av statsbudgeten till löner till offentligt anställda. Fem år senare var beloppet nästan halverat. I dag tjänar läkare och lärare i Nicaragua en bråkdel av vad deras latinamerikanska kolleger gör.

Ett av de största problemen är att Nicaragua sedan 1991 varken har investerat i utbildning eller sjukvård, vilket gör strukturanpassningsprogrammets verkningar inte bara långsiktiga, utan på många sätt oåterkalleliga.

JUAN CARLOS SERRATO lutar sig tillbaka mot säckarna med ris, en del av säsongens skörd, och sockar:

– Speciellt utbildningen har drabbats på grund av avtalen med IMF och det gör att vårt land kommer att vara fattigt i många år ännu, förutser han.

Serrato är ledare för ett litet kooperativ, Los Puentes, i Malacatoya, ett par timmars bilresa söderut från huvudstaden Managua. Kooperativet består av tio små risproducenter som har gått samman. Juan Carlos Serrato menar att det är den huvudsakliga orsaken till att han har klarat sig någorlunda och bland annat har kunnat ge sina två söner utbildning. Ett kooperativ sparar både tid och resurser, anser han.

– Men många småproducenter och lantarbetare har gått under och sett som sin enda utväg att emigrera, säger han.

Sedan 1991 har Nicaragua över huvud taget inte investerat i landsbygden och jordbruket. Då som nu bor nästan hälften av befolkningen på landsbygden, där 34 procent lever av jordbruk.

Paraplyorganisationen Coordinadora Civil protesterade 2006 mot villkoren i IMF-avtalen, men inte mot avtalen i sig, som organisationen anser att Nicaragua behöver.

MED ETT NYTT IMF-program 2002 lyckades Nicaragua uppnå kraven för att bli del av det så kallade HIPC-programmet, som innebar skuldavskrivning för världens mest skuldsatta länder. 2004 avskrevs större delen av Nicaraguas utlandsskuld. Meningen var att de frigjorda pengarna skulle gå till utbildning och sjukvård. Men i stället använde regeringen pengarna till att återbetala skulder till nationella banker, skulder som visat sig vara olagliga och ett resultat av hemliga avtal mellan företag, toppolitiker och banker.

År 2007 var fattigdomen i Nicaragua lika extrem som efter de första åren med IMF. "Arton förlorade år", kallar ekonomen Adolfo Acevedo den svarta perioden i Nicaraguas historia.

Förutom att skära ned de offentliga utgifterna och privatisera statliga företag har IMF-avtalen tvingat Nicaragua att sänka sina importtullar, vilket lett till att landets jordbruksvaror har konkurrerats ut av billigare varor från bland annat USA. Den lokala marknaden har avmattats, de små och medelstora producenterna har fått hårdare villkor och landets ekonomi har försvagats – trots att exporten har ökat. Men de enda som har gynnats är de stora exportörerna av bland annat kaffe, kött och kyckling, som följd av avtal mellan regeringen och transnationella företag, förklarar José Adán Rivera, ordförande i bondesammanslutningen UNAP.

– Små och medelstora producenter har

alltid hållits utanför. De har varken fått inflytande, information eller stöd, säger Rivera.

De hålls också utanför handelsavtalen. År 2006 ingick Nicaragua tillsammans med andra centralamerikanska länder och Dominikanska republiken handelsavtalet DR-CAFTA, med USA. Detta innebär bland annat att USA betalar 60-procentiga tullavgifter för sin export av ris till Nicaragua. Trots detta, är det amerikanska riset billigare än det nicaraguanska. Och enligt avtalet, ska tullavgifterna fasas ut för att helt tas bort 2016.

DET SÅ KALLADE associeringsavtalet, som Nicaragua tillsammans med resten av Centralamerika antagligen kommer att skriva under i år med EU, har ännu kortare tidsfrister för att avskaffa tullavgifterna.

Som situationen är nu täcker inte Nicaraguas egen produktion, av bland annat ris, efterfrågan i landet. Jorden finns där, men den måste bearbetas och förbättras. Och det kostar pengar.

– Varifrån får vi de pengarna? Knappast genom ett nytt avtal med IMF, säger Juan Carlos Serrato.

Men som situationen är nu, tror han inte att Nicaragua kommer att dra sig ur.

– Vi har helt enkelt inte råd, menar han.

Många utvecklingsländer har annars börjat få nog av IMF:s villkor. Argentina och Brasilien betalade 2005 tillbaka sina lån i förtid till fon-

Nicaragua skulle kunna vara självförsörjande på ris, men har inte råd att bearbeta jorden eller installera bevattningssystem för att kunna producera tillräckligt.

den och sa nej till nya avtal. Venezuela lämnade formellt både IMF och Världsbanken 2007. I juni 2007 bildade dessa tre länder, tillsammans med Uruguay, Paraguay, Bolivia och Ecuador, det alternativa finansieringsinstitutet Banco del Sur (Sydbanken).

I Peru går ett avtal ut i april 2009, Honduras har nyligen inlett ett program på endast ett år. Kvar är Haiti och Nicaragua, Latinamerikas fattigaste länder. För dem har det inte varit lika lätt att säga nej och i oktober 2007 skrev Nicaraguas president Daniel Ortega under ett avtal om ett nytt treårigt lån.

Alla avtal med IMF har ingåtts utan att nicaraguanerna har rådfrågats. I princip skulle IMF-lånen från och med början av 2000-talet också gå till sociala satsningar och det var meningen att en fattigdomsstrategi skulle utformas efter överläggning med det civila samhället. Men i praktiken skrevs avtalen i samråd mellan

IMF, regeringen och biståndsgivarna, fasthåller Adolfo Acevedo.

– Hur ska jag kunna protestera om inte jag får information, frågar sig risodlaren Juan Carlos Serrato och hänvisar till författningen. Enligt denna är det regeringens plikt att informera om avtal som ingås med internationella institutioner.

– **MEN PAMPARNA** bestämmer och de säger aldrig till fienden vad de tänker.

Och fienden, befolkningen, har inte protesterat i någon högre grad. De flesta tycks hålla med Serrato om att Nicaragua inte har något annat val än att ingå nya avtal med IMF. Men Serrato menar att det handlar om avtal som ingås mellan jättar och dvärgar, om kontrakt där de stora utnyttjar de små.

– Vi lever i ett slags kolonialism, om än en modern sådan, anser han. ■